

Δ.2 Η ΠΟΛΗ-ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΟΣ

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Ποια σημαντική εξέλιξη παρατηρήθηκε στον ελληνικό κόσμο τον 8^ο αιώνα π.Χ.;
Τον 8ο αιώνα π.Χ. παρατηρήθηκε στον ελληνικό κόσμο μία σημαντική εξέλιξη. Το παλιό φυλετικό κράτος διασπάστηκε και τη θέση του πήρε η **πόλη-κράτος**.
2. Ποια ήταν, σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, η αιτία που οδήγησε στην δημιουργία αλλά και στην επιβίωση(=την συνέχιση για πολλά χρόνια ακόμα) του θεσμού της πόλης-κράτους;
Ο Αριστοτέλης είδε(=θεώρησε) την δημιουργία της πόλης-κράτους ως επιθυμία των ανθρώπων για ζωή και την επιβίωσή της ως επιθυμία για καλή ζωή.
3. Ποιος υπήρξε ο πυρήνας(=η βάση για την δημιουργία) του νέου θεσμού(=της πόλης-κράτους);
Πυρήνας του νέου θεσμού(=της πόλης-κράτους) υπήρξε ο **συνοικισμός**.
4. Πως ο συνοικισμός εξελίχθηκε στην πόλη-κράτος;
Από την συνένωση πολλών συνοικισμών γεννήθηκε η πόλη-κράτος.
5. Πως ονομαζόταν η πρωτεύουσα μιας πόλης-κράτους και που ήταν συνήθως κτισμένη;
Η πρωτεύουσα μιας πόλης-κράτους ονομαζόταν **άστυ**. Το **άστυ** για λόγους ασφάλειας και προστασίας από εχθρικές επιθέσεις ήταν κτισμένο γύρω από μια οχυρή θέση, που ονομαζόταν **ακρόπολη**.
6. Ποια κτίρια χτιζόνταν πάνω στην **ακρόπολη**;
Πάνω στην **ακρόπολη** χτιζόνταν μόνον οι ναοί και τα δημόσια κτίρια.
7. Οι ιδιωτικές κατοικίες και τα καταστήματα(=μαγαζά) που ήταν κτισμένα;
Κάτω και γύρω από την ακρόπολη απλώνονταν οι κατοικίες και τα καταστήματα, όπου τεχνίτες, ξυλουργοί, αγγειοπλάστες και έμποροι εργάζονταν για να καλύψουν τις ανάγκες της ζήτησης.
8. Με ποιον τρόπο η πόλη-κράτος εξασφάλιζε την προστασία της από εχθρικές επιθέσεις;
Σταδιακά η πόλη περιβάλλεται από τείχη. Τα τείχη της είναι το βασικό μέσο της άμυνάς της.
9. Είδαμε ότι το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού κατοικούσε πλέον στο άστυ, που ήταν το διοικητικό και εμπορικό κέντρο μιας πόλης-κράτους. Άραγε, η ύπαιθρος(=τα γύρω χωριά, όπου βρίσκονταν τα αγροκτήματα) ερήμωσε;
Όχι, δεν ερήμωσε. Στην ύπαιθρο εξακολούθησε να μένει ένα μέρος του πληθυσμού που ασχολούνταν με τη γεωργία και την κτηνοτροφία.
10. Ποια προνόμια(=πλεονεκτήματα) απολαμβάνει ο πολίτης(=ο κάτοικος της πόλης-κράτους); Συμμετέχει στην λήψη των αποφάσεων που αφορούν την πόλη του;
Ο πολίτης αισθάνεται ασφαλής, αναπτύσσει ποικίλες δραστηριότητες και νιώθει ελεύθερος. Αποκτά συνείδηση του ρόλου του ως μέλους μιας κοινότητας, στη διακυβέρνηση της οποίας μετέχει ενεργά.

11. Ποιοι αναλαμβάνουν την υπεράσπιση της πόλης-κράτους; Μήπως ξένοι μισθοφόροι ή εθελοντικά οι ίδιοι οι πολίτες της και με ποιον τρόπο;
Οι πολίτες στρατεύονται για να υπηρετήσουν τις ανάγκες ενός νέου οργανικού συνόλου. Συγκροτούν την «**οπλική φάλαγγα**», φορούν πανοπλία και όλοι μαζί υπερασπίζονται την πόλη τους. Η προσφορά είναι συλλογική και ο σκοπός κοινός.
12. Ποιοι συμμετείχαν στην οπλική φάλαγγα;
Στην οπλική φάλαγγα συμμετείχαν όσοι μπορούσαν να αγοράσουν με δική τους δαπάνη την απαραίτητη πανοπλία.
13. Ποιες ευεργετικές συνέπειες είχε στον κοινωνικό τομέα η συγκρότηση της οπλικής φάλαγγας ως νέου τρόπου διεξαγωγής του πολέμου;
Αυτή η διευρυμένη συμμετοχή στην οπλική φάλαγγα επέφερε μια γενικότερη κοινωνική εξίσωση. Οι κοινωνικές διαφορές περιορίστηκαν.
14. Άραγε, οι πολιτικοί ανταγωνισμοί μέσα στις πόλεις-κράτη τερματίστηκαν ή συνέχισαν να υφίστανται(=να υπάρχουν);
Όχι, συνέχισαν να υφίστανται και ως αντικείμενό τους είχαν την άσκηση εξουσίας. (Δηλαδή, λειτούργούσαν σε κάθε πόλη-κράτος πολιτικά κόμματα, που ανταγωνίζονταν το ένα το άλλο, με στόχο την κατάκτηση της εξουσίας).
15. Ποιες αλλαγές συντελούνται την ίδια περίοδο στον πολιτειακό τομέα ως αποτέλεσμα της επικράτησης του νέου θεσμού(=της πόλης-κράτους);
Η συγκρότηση της πόλης-κράτους συνοδεύεται από αλλαγές στον πολιτειακό τομέα, δηλαδή στο σύστημα διακυβέρνησης. Ειδικότερα, ο θεσμός της βασιλείας έχει πλέον παρακμάσει. Την εξουσία καταλαμβάνουν οι **ευγενείς** κι έτσι το πολίτευμα γίνεται **αριστοκρατικό**.
16. Που οφείλει την ονομασία του το νέο πολίτευμα (βλ. **αριστοκρατικό**);
Η ονομασία αυτή οφείλεται στους **αρίστους**, τους πλούσιους δηλαδή ιδιοκτήτες γης(=μεγαλογαιοκτήμονες/τσιφλικάδες), που παλαιότερα αποτελούσαν και το συμβούλιο του βασιλιά.
17. Ποια, όμως, νέα κοινωνική τάξη ανέρχεται στην εξουσία και με ποιον τρόπο;
Τι σηματοδοτεί η άνοδος της συγκεκριμένης κοινωνικής τάξης στην εξουσία;
Με την ανάπτυξη του εμπορίου και την ευρεία χρησιμοποίηση του νομίσματος δημιουργήθηκε μία νέα τάξη, η οποία με τη δύναμη του χρήματος αφαιρέσει την εξουσία από τους αριστοκράτες. Οι λίγοι αυτοί επέβαλαν τη δική τους εξουσία και το πολίτευμα έγινε **ολιγαρχικό**. Κρίτήριο για συμμετοχή στην εξουσία δεν ήταν πια η **καταγωγή** αλλά ο **πλούτος**. (Σημείωση: την τάξη αυτή αποτελούσαν οι **μεγαλέμποροι**, οι **μεγαλοβιοτέχνες** και οι **μεγαλοεφοπλιστές**).
18. Η άνοδος των ολίγων στην εξουσία έλυσε τα κοινωνικά προβλήματα (βλ. φτώχεια); Αν όχι, ποιοι εκμεταλλεύθηκαν την κοινωνική δυσарέσκεια, για να καταλάβουν την εξουσία;
Η εξουσία των ολίγων δεν έλυσε τα βασικά προβλήματα των πολλών, με αποτέλεσμα να ξεσπούν συχνά ταραχές. Την κοινωνική αυτή δυσарέσκεια και την ανασφάλεια γενικά των πολιτών εκμεταλλεύτηκαν φιλόδοξα άτομα, που κατάφεραν με λαϊκή πολλές φορές υποστήριξη να επιβάλουν **τυραννικό** καθεστώς.

19. Με ποιον τρόπο άσκησαν την εξουσία οι **τύραννοι**; Απέκτησαν δημοφιλία;
Οι **τύραννοι** άσκησαν την εξουσία αποβλέποντας στο δικό τους όφελος, χωρίς να δίνουν λόγο σε κανέναν για τις πράξεις τους. Αν και συνέδεσαν το όνομά τους με μεγάλα έργα, όπως ο Περίανδρος στην Κόρινθο, ο Πολυκράτης στη Σάμο, ο Φεΐδων στο Άργος κ.ά., γενικά δεν κέρδισαν τη συμπάθεια του λαού.
20. Ποιες είναι οι ισχυρότερες πόλεις-κράτη στον ελληνικό κόσμο αυτή την εποχή;
Αυτή την εποχή σημαντική ανάπτυξη, εκτός από τη Σπάρτη και την Αθήνα, παρουσίασαν η Κόρινθος, το Άργος, η Χαλκίδα, η Θήβα, η Ιωλκός κ.ά.
21. Το ολιγαρχικό πολίτευμα εξαφανίστηκε ή κατόρθωσε να επιβιώσει;
Σε πολλές περιοχές επανήλθε το ολιγαρχικό πολίτευμα.
22. Η Αθήνα ακολουθεί τον δρόμο προς την ολιγαρχία ή προς την δημοκρατία;
Στην Αθήνα, όμως, είχε ήδη ξεκινήσει η πορεία προς τη δημοκρατία.